

21 DEC. 1998

de koningin

Door Harry Muré

St. Pieter - Vier uur zaterdagmorgen, 'de periode van de man met de hamer,' zegt Maarten van Gils. Verschraald bier, boterhammen in plastic doosjes en asbakken alsof er een bosbrand heeft gewoed. Zestiende Schaaknacht van Maastricht; twintig deelnemers, een wedstrijdler - de tweede, Maarten Baggelaar, is naar bed - en de beheerder van de Soos, John Gilissen, een goedgeluimd man, wiens vinger eerst naar het strijdtoneel en vervolgens tegen het voorhoofd tikt met de mededeling 'het is een verslaving.' Smoezelige, grauwe gezichten, de geest van Jan-Hein Donner. Aan de muur een vitrine met trofeeën, de historische echo van Harmonie St. Pieter 1890 vervliegt in het roezemoezige van de volslagen blunder of de valstrik van de Schwindel. De nomaden van de vierenzestig velden houden voet bij stuk, e2-e4.

Stille nacht, heilige nacht rond witte en zwarte koningin. Er doen uitsluitend mannen mee. 'Vreemd,' vindt John, 'want een vrouw denkt veel nuchterder.' De wedstrijd is vrijdagavond om tien uur begonnen; lange adem, groot verstand. Volgens toernoobaas Maarten van Gils, zeg maar de Jan Timman van het Verenigd Schaakgenootschap Maastricht, 'gaat het meer om de verbroedering en de gezelligheid.' Een understatement, want naast de scherpte van denken is snel handelen opperste gebod. Negen partijen van maximaal vijftwintig minuten per persoon; de pionnen vliegen door de lucht en de klokken op de grond. Rapidschaak, vluggertje met de dame voor ten hoogste tweehonderd piek.

We hebben ooit tachtig deelnemers gehad, grote prijzenbedragen, maar dat werd te professioneel.' Daar kwamen de geldwolven op af; conflicten, ze stonden soms met de vuisten tegenover elkaar. Tegenwoordig is het vooral vechten tegen de slaap. Na middernacht heeft zich overeenkomstig de *rating* (soort ranking zoals bij de tennisers) een kopgroep gevormd met de favorieten Maurice Peek en Rudy van Wessel, de verrassend scorende Luc Janssen en Peter van Dinteren. Bonte vogels, sfeertje allesbehalve mat.

Vincent Sewalt is steigerbouwer; uitbinker in het toreneindspel.

Hij heeft een supporter bij zich die voortdurend zachtjes zit te snurken. Hein de Boer werkt op het Casino, die heeft gemakkelijk praten. 'Vorig jaar hadden we na de zesde ronde drie uitvallers,' herinnert Maarten van Gils zich; zelf is hij nog zo fris als een hoentje. Vers sigaartje, even de stand op de pc bijwerken. 'Je kunt het vergelijken met de Nacht van Gulpen. Schaken is goed voor de conditie, je loopt toch heel wat af.' Vijf uur, alom gegaap, 'vanaf de zevende ronde voer ik iets activerends in,' een fles wijn voor de snelste partijwinnaar. 'Hoera' roept Hein de Boer na luttele minuten. Hij drukt de grand cru aan de borst alsof hij het Hoogovenstoernooi heeft gewonnen.

Tussendoor wordt er relatief weinig gepimpeld. Grimbergen, vooral Palm. 'Schakers zijn speciale mensen,' zegt John. Hij kan amper een paard van een looper onderscheiden, maar zijn inzicht in het spel is onmetelijk. 'Een paar weken geleden overleed tijdens een bekerwedstrijd een speler van de bezoekende club. Hartinfarct achter het bord. Heel triest, maar het zegt ook iets over de beleving.' Sterven in het harnas tussen korte en lange rokade. De wijsvinger tikt opnieuw tegen het hoofd, 'het is een verslaving.' Student Roel Backhuis die grijnzend beslag legt op de volgende fles wijn, praat een beetje met dubbele tong, van de vermoeidheid of misschien wel anderszins. Vorige week stapte hij in

Schaaknacht van Maastricht. Knikkebollen boven de stukken.

Foto: Frits Widdershoven

Den Bosch op de trein naar Tilburg, 'want daar moest ik zijn, maar ik werd wakker in Weert.' Aldus belandde hij in Maastricht. Jannes van der Wal op het verkeerde spoor.

Zes uur, drs. Jan Bergers wrijft zich de ogen uit, stugge volhou-

der. Op de universiteit onderzoekt hij hoe diabetespatiënten met hun ziekte omgaan. Hij weet niet precies waarom hij schaakt; waarschijnlijk, omdat hij het niet laten kan. Vorige keer haakte hij na twee ronden af. 'Mijn conditie is knudde,' zucht hij, maar nu haalt hij het einde, desnoods op

het tandvlees. De walm in het zaaltje is om te snijden. Niet-rokers gaan geregeld een luchtje happen op straat, 'maar dat is redelijk riskant,' waarschuwt John. 'Het is al gebeurd dat ze aangeklampt werden door de politie.'

Nachtbrakers, wallen onder de

ogen. Rudy van Wessel heeft de pee in, 'geblunderd tegen Maurice Peek.' Onder tijdsdruk wil het wel eens misgaan. Groninger, research chemie DSM, 'sinds kort heb ik een vaste baan, want als subtopper in de schaakwereld is het zwoegen rond de armoedegrens.' Geeuwend: 'er heerst een

negatief beeld over onze sport. Als Ajax er niets van bakt, roept Evert ten Napel: *schaakvoetbal*. Typisch, ik heb daar vaker over naar de NOS gebeld.' De gemiddelde Nederlander denkt algauw negatief over schakers, 'ze zitten suf naar het bord te staren, de meesten hebben toch een klap

van de molen gehad, dat is het beeld.' Doodzonde, want het duel van man tegen man 'bevat allerlei facetten die de mens van pas komen in het leven.' Elk potje is weer anders.

Zeven uur, laatste ronde. Knikkebollend boven de opening, 'gezien de grote belangen die op het spel staan, verzoek ik u stilte in acht te nemen.' Volstrekt overbodige oproep - de meesten kunnen geen pap meer zeggen - maar Maarten van Gils gaat qua precisie van uitvoering door tot het bittere eind. Schuivende schimmen, knipperende ogen. Luc Janssen is zijn derde plaats helaas kwijtgeraakt, hij heeft het er best moeilijk mee. Programmeur van beroep, computer en schaken gaan - zou je denken - hand in hand. 'Neen, hoor, schaken is vooral emotie. Je hebt een gezonde tic, vuur in de pupillen.' De computer is hooguit goed voor de analyse.

Laatste loodjes, de supporter van Vincent Sewalt is met geen zeven paarden meer wakker te krijgen.

Vlak voor de finish krijgt uitgerekend Jan Bergers een opleving, maar Maurice Peek weert ook die aanval monter af en wint op één been. Taaie student van tweeëntwintig; pokerface, priemende blik boven de bleke wangen. De koelheid heeft hij van zijn moeder. Acht partijen gewonnen, een remise; nota bene tegen plaatsgenoot Luc Janssen uit Margraten. Samsam? Geen sprake van.

Het loopt tegen achten, ineens is iedereen geblazen. Maarten van Gils ruimt de glazen op. Fier loopt hij naar de bar, 'we hebben een record gevestigd, voor de eerste keer is niemand uitgevallen.' Buiten ligt St. Pieter onder een grijze deken. 'Het voordeel van zo'n schaaknacht is dat je in een voorgewarmd bed komt,' zegt Harrie Peek, de vader van de winnaar. Leve de koningin.